

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie spraw górniczych.

Wysoki Sejmie!

Przyjmując do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie spraw górniczych, przeznaczył Wysoki Sejm uchwałą z dnia 15. Października r. 1883.

a) na badanie głębszych pokładów ziemi (w myśl uchwały z d. 17. Lipca 1880.)	10.000 zł. w.a.
b) na badanie geologiczne kraju, do rozporządzenia Wydziału krajowego i komisji fizyograficznej	3.500 „ „
c) na studia chemicznej przeróbki nafty	1.700 „ „
d) na stypendya dla górników, oddających się specjalnie zawodom krajowi naszemu bardziej potrzebnym	1.300 „ „

oraz uchwalił następujące rezolucye:

„a) Sejm wzywa c. k. Rząd do przyczynienia się taką samą kwotą z funduszków państwowych, jaką przyznaje się z funduszków krajowych, do badań mających na celu rozpoznanie głębszych warstw, w okolicach naftowych naszego kraju.

b) ponawiając rezolucyę z dnia 13. Października r. z. wzywa Sejm krajowy c. k. Rząd do utworzenia przy c. k. Akademii techniczno-przemysłowej w Krakowie oddziału górniczego, mającego za główne zadanie kształcenie kierowników dla kopalń naftowych, i

c) upoważnia się Wydział krajowy do przeprowadzenia z c. k. Rządem rokowań w obu tych przedmiotach, jakoteż rokowań o uzupełnienie nauk w wyższej szkole politechnicznej we Lwowie wykładami paleontologii, górnictwa i miernictwa górniczego, części nauki machin górniczych i chemicznej technologii produktów naftowych.“

Na wniosek komisji górniczej uchwalił nadto Wysoki Sejm na dniu 13. Października r. z.

„Wzywa się c. k. Rząd:

1. aby w drodze właściwej wyjednał podwyższenie cła od surowych olei ziemnych zagranicznych w ogóle, i zrównanie cła dla surowca rumuńskiego z cłem od surowców z innych państw sprowadzanych,

2. aby wyjednał w drodze ustawodawczej, dla destylatów olei ziemnych, wyrabianych wewnątrz monarchii austriackiej, obniżenia stopnia ciężaru gatunkowego olei nie podpa-

dających pod podatek z 870 stopni (tysięcznych gęstości czystej wody) przy 12° R. na 850 stopni (tysięcznych gęstości czystej wody) przy 12° R.;

3. aby polecił wszystkim urzędom cłowym przestrzeganie rozporządzenia ministerjalnego z dnia 27. Stycznia r. 1866. w ten sposób, by stopień zapalności każdej nafty wchodzącej w granice państwa austriackiego był badany, a nafta nieodpowiadająca tym wymogom nie mogła być wprowadzana jako artykuł handlu, i

4. ponawiając rezolucye z r. 1880., 1881. i 1882. — żeby uwolnił kopalnie nafty na czas lat 10 od podatków, lub przynajmniej sprowadził takowe do takiej miary, w jakiej je opłacają kopalnie wykonywane na podstawie ogólnej ustawy górniczej a mianowicie: uchylił zupełnie podatek zarobkowy, a zastąpił takowy opłatą od przestrzeni (Massengebühr), zaś podatek dochodowy ustanowił w stosunku takim, aby przedsiębiorstwa w rozwoju swym nie były tamowane.“

Z użycia tych funduszków i wykonania uchwał zdaje Wydział krajowy niniejszem Wysokiemu Sejmowi sprawę.

I.

Sprawozdanie Wydziału krajowego przedłożone Wysokiemu Sejmowi d. 14. Sierpnia r. z. LW. 33.483/83. dawało dokładny przegląd użycia funduszków przeznaczonych na zbadanie głębszych pokładów ziemi w okolicach naftowych. Po d. 1. Lipca r. z. przyznano subwencji w łącznej kwocie 30.350 zł. a wypłacono 16.324 zł. 37 ct. W ciągu roku ubiegłego, t. j. po d. 1. Lipca r. b. nie przyznano wprawdzie żadnej nowej subwencji, ale spółka przedsiębiorców kopalni nafty w Mencinie w. wniosła o nią podanie, rokowania są na ukończeniu, jeśli układ z niemi zostanie zawarty, to przeznaczone na rok 1884 10.000 zł. w. a. będą tam użyte.

Wydział krajowy zamierza dlatego użyć większą na tę subwencyę kwotę, że celem jej ma być nietylko samo geologiczno-górnice poznanie głębszych warstw ziemi, ale i wypróbowanie użyteczności, a ewentualnie zastosowanie do naszych kopalń ulepszonego przez p. A. Faucka przyrządu do wiercenia (samodziałających nożyce), który zdaje się stanowić rzeczywisty postęp w technice wiertniczej, a dotychczas był używany tylko w kopalni, której p. Fauck jest współwłaścicielem.

Na roboty dawniej postanowione udzielono natomiast w ciągu roku ubiegłego następujące kwoty:

na szyb i otwór świdrowy w Ropiance pogłębiony do 342 m.	2.000 zł. — ct.
na szyb i otwór świdrowy w Łodynie pogłębiony do 132 m.	700 „ — „
na pogłębienie szybu w Mencinie do 263 m.	1.856 „ — „
na odwodnienie otworu świdrowego w Schodnicy	300 „ — „
Razem	4.856 zł. — ct.
a łącznie z wypłaconemi dawniej	16.324 „ 37 „
wydano	21.180 zł. 37 ct.

W sprawozdaniu przedłożonem Wysokiemu Sejmowi na d. 18. Października r. z. wyraziła komisya budżetowa życzenie, aby Wydział krajowy niepreliminował na cel badań głębszych pokładów ziemi kwoty o wiele większej, niż rzeczywiście wydaje i proponowała kwotę 10.000 zł. w. a. na rok bieżący dlatego, iż sądziła, że przy objęciu zarządu tych robót przez Wydział krajowy, roboty pójdaż raźniej i kwota ta rzeczywiście wydana będzie. — Objęcie robót subwencyonowanych nie przyszło do skutku dla przyczyn od Wydziału krajowego zupełnie niezależnych, — a preliminarz na rok 1885. 10.000 zł. w. a. znajduje swe uzasadnienie nietylko w brzmieniu uchwały sejmowej z dnia 17. Lipca 1880. — ale i w tym fakcie, że

roboty techniczne nieraz mogą znaczniejszej kwoty naraz wymagać. Rokowania będące w toku o udzielenie subwencji spółce przedsiębiorców kopalń w Mencińcu w. mogą łatwo do tej kwoty podnieść jeszcze w roku bieżącym wydatek na cel badań górniczo-geologicznych.

Dla rozwoju tej pracy, dla zwiększenia korzyści, jaką te badania przemysłowi naftowemu przynoszą i dla uczynienia zadość rezolucyi Sejmu krajowego (z dnia 15. Października 1883.) odwoływał się Wydział krajowy odezwaniami LW. 40.118/1883. i LW. 667/1884. z dnia 11. Stycznia do Świetnego Prezydium Namiestnictwa o przyczynienie się c. k. Rządu taką samą kwotą z funduszków państwowych, jaką uchwalono z funduszków krajowych dla tych badań mających na celu rozpoznanie głębszych warstw ziemi w okolicach naftowych naszego kraju, ale na swe odezwy nieotrzymał dotychczas odpowiedzi.

Badania geologiczne kraju z szczególniejszem uwzględnieniem okolic naftowych, na które Wysoki Sejm przeznaczył 3.000 zł. w. a. do rozporządzenia Wydziału krajowego, a 500 zł. w. a. do rozporządzenia komisji fizyograficznej Akademii umiejętności, były prowadzone jak lat poprzednich, a po wykonaniu badań tegorocznych będą już w pewnej części, mianowicie co do okolic naftowych prawie zupełnie ukończone.

W roku zeszłym p. Dr. Zuber dokończył we wschodniej granicy kraju teren karpacki i podkarpacki położony między niziną Prutu i Czeremoszu do granicy Węgier i Bukowiny, Pp. Dr. Szajnocha i Dr. Dunikowski w dwóch równych częściach pas galicyjskich Karpat zawarty między granicą kraju od Szlązka, a korytem rzeki Skawy i Skawiny łączący się ze zbadanemi w r. 1882 i opisanemi już przez pp. Waltera i Dunikowskiego obszarami; w r. bieżącym p. Dr. Szajnocha ma zbadać i kartograficznie przedstawić pas Karpat ciągnący się na południe od północnego ich brzegu między Suchą i Wilgą aż po Nowytarg, — P. Dr. Dunikowski takie same przedstawienie poprzecznego pasu Karpat u górnego Dniestru sięgającego od linii kolei żelaznej Przemysko-Łupkowskiej do Turki i Skolego, a p. Dr. Zuber rozszerzyć obszar zeszłorocznych badań na zachód do granicy Węgier, obejmujące okolicę Stanisławowa, Nadwórny i Korösmeszö. Prace te wraz z poprzedniami zdjęciami pp. Dra Kreutzza, tych samych geologów z ramienia Wydziału krajowego pracujących, p. Henryka Waltera i Dr. Stanisława Olszewskiego stanowią szczegółowe zdjęcia całego obszaru Karpat i ich podgórze, całego naftodajnego obszaru w naszym kraju. Pojedyncze tylko na odpowiedzialności autorów polegające opisy postanowił Wydział krajowy zestawić, a gdyby na granicy dwóch terenów opisu jakiej okolicy brakowało, uzupełnić i przystąpi w roku przyszłym do wydania mapy geologicznej całego naftowego obszaru Galicyi. Rokowania z Akademią umiejętności, której naukowa strona wydawnictwa się pozostawia, rozpoczęto, ale kosztorys wydawnictwa nie mógł być przedłożony, bo dopiero po tegorocznych badaniach, które rozjaśnią istniejące wątpliwości co do podziału utworów naszych Karpat, będzie można oznaczyć ilość arkuszy, które się corocznie wydawać będzie. Dlatego też w r. b. poruczono p. c. k. nadkomisarzowi górniczemu H. Walterowi uzupełnienie zeszłorocznego zadania, które podlegało na zwiedzeniu i szczegółowem opisaniu tych dawniej już znanych odsłoneń we wschodnich i środkowych Karpatach, których ponowne badanie jest według niego koniecznem dla ostatecznego rozstrzygnięcia spornych geologicznych kwestyi, dotyczących budowy Karpat, a przeważnie naftonośnych pokładów w Galicyi i delegowano p. Dra Alojzego Altha, profesora Uniwersytetu Jagiellońskiego i członka Akademii umiejętności, aby zwiedziwszy w ciągu bieżącego lata opracowaną już ale sprzecznie przez pp. Dra Zubra i c. k. nadkomisarza Waltera pojmovaną okolicę między Prutem i Czeremoszem, wydał o kwestjach spornych orzeczenie stanowcze, któreby mógł Wydział krajowy i Komisya fizyograficzna przyjąć za podstawę przy wydawnictwie mapy geologicznej naftowego obszaru naszego kraju.

Oprócz tych badań specjalnie lub przeważnie naftowych, przedłożył w r. b. p. profesor Maryan Łomnicki rozprawę o słodkowodnym utworze podolskim jako sprawozdanie z po-

ruczonego mu w r. z. opisu odsłonięć linii kolei żelaznej transwersalnej, na przestrzeni między Husiatynem a Stanisławowem, która publikuje się w „Kosmosie”, a na rok bieżący poruczono p. Łomnickiemu badania najstarszych pokładów trzeciorzędu podolskiego na tej samej przestrzeni, t. j. wzdłuż linii kolejowej z Buczacza do Monasterzysk, a między granicą wzmiankowanych słodkowodnych utworów na północy, a ujściem potoku Dzuryńskiego i Koropca na południu, a p. Józefowi Bąkowskiemu, nauczycielowi męskiego seminarium nauczycielskiego we Lwowie, badania gliny dyluwalnej okolicy m. Lwowa.

P. Dr. E. Dunikowski otrzymał z tych samych funduszów zasiłek naukowy na podróż do Monachium, która mu pozwoliła dla studyów o układzie geologicznym Karpat korzystać ze znajdującego się tam bogatego zbioru paleontologicznego.

Na studia chemicznej przeróbki nafty i jej odpadków przeznaczył Wys. Sejm kwotę 1.700 zł. w. a. pozwalając jednocześnie wyczerpać otwarty na ten sam cel w r. 1882. a nieużytkowany w ciągu r. 1883. kredyt.

Sprawozdanie Wydziału krajowego (LW. 33.483 z d. 14. Sierpnia r. z.) wspominając o tem, że komisya ustanowiona dla ocenienia prac przedstawionych na konkurs ogłoszony celem napisania podręcznika o destylowaniu nafty i zużytkowaniu otrzymywanych przy tem pobocznych produktów, żadnej pracy nieuznała jako odpowiadającą wymogom konkursu, wskazywało już na znaczną trudność w urządzeniu takiego badania, któreby stanowiło jednocześnie postęp naukowy w technologii i odpowiadało doraźnym potrzebom fabrykanta-przemysłowca i zaznało zamiar zaangażowania na lat 2 chemika-technologa, którego by przez ciągłą w tym zawodzie pracę i częstsze stosunki z kierownikami destylarni, oznajomił się ze wszystkimi ich potrzebami. Wysoki Sejm tę myśl uznał za słuszną, a dyskusya do jakiej ten wniosek dał powód i myśl w niej poruszona urządzenia stacyi doświadczalnej dla produktów żywiczych, utrwaliły Wydział krajowy w przekonaniu, że postąpiłby sobie zgodnie z zapatrywaniem Wys. Sejmu, gdyby nawet na dłuższy okres czasu niż na lat 2 przyjął zobowiązanie w obec technologa, któryby swój czas tym badaniom chciał poświęcić. Nie mógł jednak Wydział krajowy urządzić własnego chemicznego laboratorium, bo koszta konieczne dla takiego zakładu nie dałyby się ani z rocznego budżetu pokryć, ani na teraz uzasadnić.

Udzieliwszy przez przeciąg lat kilku p. Arnulfowi Nawratilowi zasiłków naukowych na podróż za granicę, sprawianie przyrządów i prace w laboratorium i pomógłszy do wykształcenia się w technologii produktów żywiczych, poruczył mu Wydział krajowy (uchwałą z d. 7. grudnia r. z. LW. 45.335) wyż wzmiankowane badania, które miał przeprowadzać w laboratorium chemicznem Uniwersytetu lwowskiego. P. Nawratil otrzymał jednak bardzo prędko posadę inspektora przemysłowego dla Galicji i Bukowiny i już 16. Stycznia r. b. z poruczonego mu stanowiska zrezygnował, a mimo uchwały Sejmu, mimo wkrótce potem otrzymanego podania Towarzystwa dla opieki i rozwoju górnictwa i przemysłu naftowego w kraju, nie mógł Wydział krajowy znaleźć kandydata, któryby łączył teoretyczną wiedzę z niezbędną zawodową praktyką i za którego czynność w tym kierunku byłby uprawniony przyjąć na siebie pośrednią odpowiedzialność.

W obec takiego stanu rzeczy, postanowił Wydział krajowy dążyć do zamierzonego celu inną drogą. Dla wykształcenia kierowników destylarni nafty i zachęty lepszych z nich do pracy naukowej, ponowił konkurs na podręcznik o chemicznej technologii produktów naftowych, rozdzielając przedmiot na dwie części, bardziej teoretyczną i ściśle praktyczną, oznaczając zaś dwie nagrody i odkładając termin przedłożenia do d. 1. Listopada b. r., dla bezpośredniej zaś pomocy przedsiębiorcom fabryk, odwołać się do nich samych i reprezentującego ich interesa komitetu towarzystwa naftowego z wezwaniem, aby podali do wiadomości Wydziału krajowego kwestye, których opracowanie i próby, których wykonanie uważają dla siebie w danej

chwili za najważniejsze. Te kwestye, jakoteż i te, które wskaże Wydział krajowy lub referent spraw chemicznych w Radzie górniczej, profesor lwowskiego Uniwersytetu Dr. Bronisław Radziszewski, będą podane do wiadomości publicznej i opracowywane kosztem kraju w któremkolwiek krajowym laboratorium chemicznem przez zgłaszających się do tego chemików-technologów, a każda praca byle metodycznie wykonana i do publikacji oddana, otrzyma nagrodę.--- Nareszcie rozpoczął też Wydział krajowy odezwą z d. 17. Czerwca r. b. LW. 29.926 rokowania z Rektoratem wyższej szkoły politechnicznej we Lwowie o urządzenie tamże stacyi doświadczalnej dla produktów żywiczych i innych.

Obecny program tej pracy odstępuje więc znacznie od tego, który Wydział krajowy chciał w r. z. wprowadzić w życie, ale nie ma wątpliwości, iż daje on zrzeczność przedsiębiorcom wypowiedzenia wszystkiego co im szkodzi i na co szukają perady u ludzi nauki, jednych i drugich powołuje do wspólnej pracy i daje nawet możność zużytkowania lepiej i więcej osób, niż by to było przy udzieleniu jednego lub dwu stypendyów i zaangażowania na lat dwa lub trzy jednego technologa.

Z pomyślniejszym skutkiem użyto funduszu przeznaczzonego przez Wysoki Sejm na stypendya dla górników oddających się specjalnie zawodom krajowi naszemu bardziej potrzebnym, a którego część miała służyć na nagrody za napisanie podręcznika o kopalnictwie nafty i wosku ziemnego.

Stosownie do ogłoszenia konkursu z d. 20. Marca 1883. LW. 8.140 ustanowił Wydział krajowy na d. 19. Grudnia r. z. komisję, do której powołał pp. Antoniego Strzelbickiego, c. k. sekretarza dyrekcyi skarbu, Zenona Suszyckiego, inżyniera górniczego i dyrektora kopalni nafty w Ropiance i Leona Syroczyńskiego inżyniera górniczego Wydziału krajowego, a komisya ta przedłożyła do LW. 19.305 z d. 12. Kwietnia r. b. sprawozdanie, w myśl którego mógł Wydział krajowy przyznać p. Marcinowi Maślance, inżynierowi zatrudnionemu przy budowie kolei transwersalnej w Stanisławowie nagrodę, a temuż autorowi i p. Adolfowi Jabłońskiemu, dyrektorowi kopalni nafty w Bóbrce, subwencye na wydawnictwo ich prac przedłożonych do konkursu.

Otrzymamy w ten sposób pierwsze polskie dziełko o kopalnictwie nafty i wosku ziemnego, a jest to rzecz ważna wobec ciągle jednakowo odczuwanej potrzeby wykształcenia dozorców i zawiadowców tych kopalń.

Nie zaspokoiliby to jednak całej potrzeby polepszenia u nas techniki wiercenia; nie ustając w staraniach o metodyczne naukowe przedstawienie kopalnictwa nafty jakim jest, sądził Wydział krajowy, że należy rozpowszechnić wśród naszych przedsiębiorców i zarządców wiadomość o tem, jakie ono być może, a może i będzie, przygotowując opis i ocenę tych najnowszych systemów i przyrządów wiertniczych, które są zastosowywane u nas, lub nawet tylko proponowane. W tym celu zamianował w porozumieniu z komitetem Towarzystwa naftowego komisję dla ocenienia wydoskonalonych metod i przyrządów wiercenia, a mianowicie systemu kanadyjskiego, przyrządu samodiałających nożyc A. Faucka i wiercenia dyamentowego Olafa Terpa. W skład tej komisyi weszli pp. Wiktor Klobassa, członek Rady górniczej i właściciel dóbr i kopalni nafty, Zenon Suszycki, inżynier górniczy i dyrektor kopalni nafty i Leon Syroczyński inżynier górniczy Wydziału krajowego.

Sprawozdanie jakiego Wydział krajowy ma prawo się spodziewać, będzie dopełnieniem i uzupełnieniem podręcznika o kopalnictwie nafty, którego wydanie popiera przyrzeczoną subwencyą. Koszta tego wydawnictwa nie dadzą się jeszcze ustanowić, ale wyniosą zapewne 500 zł. w. a. co spowodowuje Wydział krajowy do preliminarowania takiej samej na ten cel jaką Wysoki Sejm roku zeszłego uchwalił kwoty.

Z tego samego funduszu udzielono zapomogi na odbycie nauk górniczych zwyczajnym słuchaczom akademii w Loeben, Piotrowi Zagórowskiemu, Józefowi Wrzesińskiemu po 200 zł. w. a., Wawrzyńcowi Teisseyre i Celestynowi Raczek po 100 zł. w. a., i uczniom akademii w Prziбрам Wincentemu Gruszeckiemu 300 zł. w. a. — a Zdzisławowi Kamińskiemu 100 zł. w. a. Udzielono także jednorazowej zapomogi dla ułatwienia wzięcia udziału w wycieczkach naukowych górniczo-hutniczych uczniom tych samych akademii Zygmuntowi Heydzie, Tadeuszowi Harajewiczowi, Waleremu Dydejczukowi, Zdzisławowi Kamieńskiemu i Celestynowi Raczkowi.

II.

Rezolucye Wys. Sejmu:

a) dotycząca przyczynienia się taką samą kwotą z funduszków państwowych jaką przyznaje się z funduszków krajowych do badań mających na celu rozpoznanie głębszych warstw w okolicach naftowych naszego kraju (z dnia 15. Października r. z.),

b) dotycząca podwyższenia cła od surowych olei ziemnych zagranicznych w ogóle, i zrównania cła od surowca rumuńskiego z cłem od surowców z innych państw sprowadzanych,

c) wyjednania w drodze ustawodawczej, dla destylatów olei ziemnych wyrabianych wewnątrz monarchii austriackiej obniżenia stopnia ciężaru gatunkowego olei niepodpadających pod podatek z 870 stopni przy 12° R. na 850 stopni przy tej samej temperaturze, (obie z dnia 13. października r. z.), — przedłożone w swoim czasie Świątnemu Prezydium c. k. Namiestnictwa, mimo odezw Wydziału krajowego do LW. 667 i 19.779 rb., LW. 19.784 i 19.785 rb. nie otrzymały dotychczas odpowiedzi.

Na rezolucyą Wys. Sejmu (także z d. 13. Października r. z.) dotyczącą „polecenia wszystkim urzędom cłowym przestrzegania rozporządzenia ministeryalnego z dnia 27. Stycznia 1866 roku w ten sposób, by stopień zapalności każdej nafty wchodzącej w granice Państwa austriackiego był badany, a nafta nieodpowiadająca tym wymogom nie mogła być wprowadzoną jako artykuł handlu“ — odpowiedziało św. Prezydium Namiestnictwa L. Pr. 60 z d. 9. Stycznia r. b. z polecenia Wys. Ministerstwa spraw wewnętrznych, że wprawdzie rewizya tych rozporządzeń z d. 17. Czerwca 1865, i 27. Stycznia 1866. r. i ustanowienie odpowiedniejszego najniższego stopnia zapalności nafty używanej do oświetlenia jest w toku, ale kontrola zapalności nie może stosować się do wszelkiej w granice monarchii wprowadzonej nafty, gdyż przepisy te ograniczają tylko sprzedaż oleju służącego do oświetlania, i nie może być wykonywaną przez urzęda cłowe, ale przez władze przemysłowe. Przy dokładnem zbadaniu tej sprawy przyszedł Wydział krajowy do przekonania, że istniejący stan rzeczy czyni rzeczywistą ujmę galicyjskiemu produktowi, a wprawdzie zgodnie z zapatrywaniem Wysokiego Ministerstwa, kontrola zapalności może być tylko żądaną dla olejów do oświetlania służących, ale powinna się odbywać na granicy monarchii, a nie wewnątrz.

Stan rzeczy jest następujący: Niemcy przyjęły inny niż nasza monarchia sposób oceniania zapalności nafty służącej do oświetlania i ich sposób jest bezwzględnie niższy, t. j. wymagają mniej bezpieczeństwa by dać świadectwo niezapalności niż się wymaga u nas.

Produkt amerykański, który by więc u nas świadectwa niezapalności nie otrzymał, zaopatruje się w podobne świadectwo (abel-test) w Hamburgu i wchodząc bez ponownej kontroli w granice monarchii, uzyskuje na jego mocy wyższą cenę niż ma krajowy, cyrkulujący bez świadectwa.

Nietylko więc wzgląd na własny produkt, ale sama słusność wskazuje, że póki Niemcy lub inne ościennie państwa inaczej niż my zapalność nafty ocenniają, powinna istnieć na ich granicy ponowna kontrola, o ile nafta ta służy do oświetlania, a w wykonywaniu jej nie

może być nadzwyczajnych trudności, skoro w portach niemieckich może się odbywać obecnie kontrola wiele znaczniejszych ilości nafty amerykańskiej, służącej do zaspokojenia całej potrzeby Niemiec i w znacznej części austriackiej monarchii.

Zapatrzywaniu temu dał Wydział krajowy wyraz w odezwie do Św. Prezydyum Namiestnictwa z d. 22. Lipca rb. LW. 37.067, ale na nią nie otrzymał dotychczas odpowiedzi.

Ważna dla naszego kraju i od lat 10 już będąca przedmiotem starań Reprezentacyi kraju sprawa lepszego kształcenia zawiadowców i zarządców kopalń nafty i wosku ziemnego, — a mianowicie utworzenia przy c. k. Akademii techniczno-przemysłowej w Krakowie oddziału górniczego, i uzupełnienia nauk w wyższej szkole politechnicznej we Lwowie wykładami paleontologii, górnictwa i miernictwa górniczego, części nauki machin górniczych, i chemicznej technologii produktów naftowych, poruszona jak to ze zeszłorocznego sprawozdania Wydziału krajowego wynika, w odezwach Wydziału krajowego z dnia 8. i 25. Sierpnia rz. LW. 37.532 i 41.998, i objęta dwoma rezolucjami Wysokiego Sejmu z dnia 15. Października rz. doznała u Jego Excellencyi Pana Namiestnika bardzo życzliwego przyjęcia, i zbliża się może do pożądanego rezultatu.

Odezwą z d. 27. Grudnia 1883. r. l. 8999 pr. zawiadomił Jego Excellencya Wydział krajowy, że ponowi chętnie dawniejsze usiłowania o założenie szkoły górniczej w Krakowie i ze swej strony poprze żądania Sejmu i Wydziału krajowego, oraz, że cały projekt poddał pod ocenę grona Profesorów c. k. wyższej szkoły politechnicznej we Lwowie, od którego żądał porównania programów nauk w obu krajowych technicznych zakładach z wykładami akademii górniczych w Leoben i Przibram, i oświadczenia się co do sposobu wprowadzenia wykładów górniczych w program nauk wyższej szkoły politechnicznej lwowskiej lub akademii techniczno-przemysłowej w Krakowie. Wys. Ministerstwo rolnictwa uznało odtąd wykłady lwowskiej szkoły politechnicznej tych samych przedmiotów, które są wymagane przy egzaminach w akademiach górniczych państwa za równorzędne wykładom w tychże akademiach; pozostaje więc tylko kwestya uzupełnienia programu nauk w tutejszej szkole, ale odpowiedź Rektoratu nie została Wydziałowi krajowemu dotychczas zakomunikowaną.

Ostatnia z powołanych rezolucyj powziętych przez Wysoki Sejm w przedmiocie spraw górniczych zawierała żądanie, aby c. k. Rząd uwolnił kopalnie nafty na czas lat 10 od podatków, lub przynajmniej sprowadził je do takiej miary, w jakiej je opłacają kopalnie wykonywane na podstawie ogólnej ustawy górniczej, a mianowicie uchylił podatek zarobkowy, a zastąpił takowy opłatą od przestrzeni (Massengebühr) zaś podatek dochodowy ustanowił w stosunku takim, aby przedsiębiorstwa w rozwoju swym nie były tamowane.

Na tę rezolucję Wydział krajowy nie otrzymał od Świątelnego Prezydyum Namiestnictwa dotychczas odpowiedzi i przy sposobności dyskusyi nad projektem ustawy krajowej (o czem będzie mowa w następnym ustępie sprawozdania) mającej uregulować stosunki prawne przedsiębiorstw naftowych, podniósł potrzebę wprowadzenia do tej ustawy rozdziału o podatkach nadal przez kopalnie minerałów żywiczych uiszczać się mających.

W myśl rezolucyi sejmowych z r. 1883. i poprzednich, ustawa krajowa powinna zawierać postanowienia zastępujące podatek zarobkowy, podatkiem od obszaru naftowego, a według analogii z ustawą górniczą, powinna poddawać kontroli fachowych władz górniczych fasye dochodów i rozchodów tych przedsiębiorstw. Tylko taka kontrola władzy krajowej może usunąć istniejące w wymiarze tych ciężarów przez władze powiatowe różnice, a słuszną jest rzeczą, aby ustawa zawierająca niejedno utrudnienie dla przemysłu naftowego, zapewniła mu tę ulgę, której drogą rezolucyi sejmowych nie mógł uzyskać.

III.

Pozostaje nam jeszcze zdać sprawę z czynności Wydziału krajowego w najważniejszych może dla bytu i powodzenia naszych przedsiębiorstw naftowych sprawie, t. j. w unormowaniu prawa eksploatacji minerałów zawierających w sobie ziemny żywiec.

Odezwą z d. 20. Czerwca r. b. L. pr. 5313 udzielił Jego Excellencya Pan Namiestnik Wydziałowi krajowemu odpis projektu ustawy krajowej, mocą której w myśl §. 13. ustawy z d. 11. Maja b. r. dz. u. p. Nr. 71 ma być w Galicyi unormowanem prawo eksploatacji tych minerałów, z prośbą o objawienie swej opinii.

Wydział krajowy postanowił, zanim się o wyż wymienionym projekcie oświadczy, zapytać o zdanie szerokie grono interesowanych przedsiębiorców i te osoby, które jako rzeczoznawcy brały udział w licznych ankietach w tym przedmiocie przez Wydział krajowy zwołanych i w tym celu zaprosił na dzień 5. Lipca r. b. do Lwowa WW. PP. Augusta Gorajskiego, prezesa i Adama Skrzyńskiego, wiceprezesa krajowego Towarzystwa naftowego, Samuelego, właściciela dóbr Borysławia i Mrażnicy, Stanisława Szczepanowskiego, właściciela kopalni nafty w Słobodzie rungurskiej i Franciszka Wolfartha współwłaściciela tej kopalni i właściciela dóbr, oraz WW. PP. Antoniego Jaxa Chamca i Maksymiliana Zatorskiego, delegatów do Rady Państwa, JWgo Dr. Kajetana Orleckiego i c. k. nadkomisarza górniczego Henryka Waltera — a gdy pp. Gorajski i Skrzyński nie mogli wziąć udziału w obradach ankiety, Wydział krajowy zaprosił jako reprezentantów Towarzystwa naftowego pp. Stanisława Znamirowskiego, c. k. notaryusza w Gorlicach, członka komitetu tego Towarzystwa i Dr. Stanisława Olszewskiego jego sekretarza. Ankieta odbyła 3 posiedzenia w ciągu dnia 5. i 6. Lipca i wynik jej obrad jest spisany w protokole, który się znajduje w Archiwum Wydziału krajowego do dyspozycji komisji sejmowej LW. 36.561 r. b. Wszystkie żądania interesowanych przedsiębiorców poparł Wydział krajowy u Wysokiego Ministerstwa rolnictwa, a zwracając jednocześnie uwagę Wysokiego Rządu, że łącznie z tą ustawą należy uzupełnić ustawę górnictw państwa postanowieniami dotyczącymi stosunku, w jakim do siebie będą zostawać, uprawnienia do poszukiwań minerałów górniczych z uprawnieniami do odbudowy pól naftowych. W Galicyi już było kilka wypadków, w których te uprawnienia ze sobą kolidowały, i spowodowały długie i uciążliwe procesy; wypadki takie musiałyby się mnożyć, a uniknąć ich pozwoliłoby orzeczenie c. k. Starostwa górniczego w Krakowie na podstawie §. 17. i 18. ustawy górniczej w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem we Lwowie wydane, że przestrzenie na których produkta żywiczne objęte projektowaną ustawą krajową będą odbudowywane, lub robotami górniczymi poszukiwane, mają być na równi z dziedzińcami, ogrodami, cmentarzami i t. p. miejscowościami dla poszukiwań za minerałami zastrzeżonemi wyłączzone.

Wejście jednak w życie ustawy utrzymującej przynależność minerałów żywicznych do własności gruntu, zależy dla bardzo wielu przedsiębiorstw od urządzenia ksiąg gruntowych dla własności włościańskich. W okolicach gdzie pomiary katastralne, lub pertraktacje nie są ukończone, nie mogłaby własność pola naftowego być od niepewnej własności gruntu oddzieloną, a więc eo ipso niemogłyby być prawnie pola naftowe utworzone.

Ze sprawozdania udzielonego Wydziałowi krajowemu przez Prezydya c. k. Sądu wyższego we Lwowie i w Krakowie z końcem Czerwca r. z. wynika, że i dziś jeszcze nie wiele nad połowę miejscowości ważnych dla przemysłu naftowego może posiadać księgi gruntowe — a druga połowa takowych nie posiada czy to dla braku operatów katastralnych, czy to dla nie ukończenia dochodzeń. Sprawozdania te wskazują wprawdzie, że Prezydya Sądów dały gminom tym pierwszeństwo przed innemi i pozwalają rachować na przyspieszenie uregulowania hipotek włościańskich w okolicach ważnych dla naftowego przemysłu. Ważność jednak sprawy spowoduje Wydział krajowy do pewnego jej przypomnienia.

Z wyszczególnionych tu powodów wstawił Wydział krajowy do preliminarza budżetu na rok 1885. pozycje następujące:

Rubr. XV. 1. na badania głębszych pokładów ziemi	10.000 zł.
2. na badania geologiczno-górniczne w kraju	3.000 „
3. na takie same badania komisji fizyograficznej w Krakowie	500 „
4. na studia chemicznej przeróbki nafty	1.700 „
5. na stypendya dla górników oddających się specjalnie zawodom bardziej krajowi potrzebnym	1.300 „

i wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie spraw górniczych;

2. Sejm upoważnia Wydział krajowy do użycia w roku 1885. tej części kwoty 3.000 zł. poz. 178. rub. XV. budżetu na rok 1884., która w tym roku wydana nie będzie, i rezolucyę:

„Sejm wzywa c. k. Rząd, aby najdalej do końca roku 1885. zaprowadził gruntowe księgi dla hipotek włościańskich w tych gminach, w których się znajduje olej ziemny, wosk ziemny i inne dla zawartości żywic ziemnych użyteczne minerały“.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 8. Sierpnia 1884.

Marszałek krajowy:

Dr. Zyblíkiewicz w. r.

Sprawozdawca:

Dr. Józef Wereszczyński w. r.

Członek Wydziału krajowego.

